

*Convenant sociale partners inzake leer-werktrajecten
in het vmbo*

Den Haag, 20 december 2001

Werkend leren moet worden versterkt, werkend leren is ook kansen creëren. Leerwerktrajecten bieden jongeren de mogelijkheid om door combinaties van werken en leren te worden voorbereid op de arbeidsmarkt en permanente vormen van leren. Leerwerktrajecten leveren een bijdrage aan het verminderen van het percentage voortijdig schoolverlaters en een verhoging van de kans op het feitelijk behalen van een startkwalificatie.

Beroepsonderwijs staat voor de uitdaging om een fundamentele vernieuwingsslag te maken. De context waarbinnen deze opdracht is geformuleerd betreft de ambitie van het Kabinet voor Nederland adequate randvoorwaarden te scheppen voor een krachtige economische ontwikkeling. Die ambitie kan alleen verwezenlijkt worden door een moderne economie die zich met name kenmerkt door een grote kennisdynamiek. Daarom is het als samenleving van groot belang om gebruik te maken van alle aanwezige kennis en om alle talenten van leerlingen maximaal te ontwikkelen. Dat vraagt in het bijzonder om een actieve en op modernisering gerichte benadering van onderwijsinstellingen. Er moeten nieuwe innovatieve wegen ontwikkeld worden binnen het beroepsonderwijs. De introductie van leerwerktrajecten speelt zich af binnen die context van versterking van de aantrekkelijkheid en dus van het profiel van het vmbo als een volwaardige en kansrijke leerroute naar het middelbaar beroepsonderwijs. Zoals voor de gehele beroepskolom geldt, moet ook het vmbo een gelijkwaardige leerroute worden, naast andere meer cognitief georiënteerde vormen van voortgezet onderwijs.

Het fundament dat in het vmbo wordt gelegd, is in belangrijke mate bepalend voor het profijt dat leerlingen daarna hebben van opleidingen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs en opleidingen die zij volgen in latere fasen van hun leven. Het vmbo biedt onderwijs voor twee van de drie leerlingen in het voortgezet onderwijs. Alles bij elkaar gaat het om 400.000 leerlingen die in het vmbo de basis leggen voor hun loopbaan. Het vmbo is met andere woorden voor het merendeel van de jongeren de eerste kennismaking met beroepsonderwijs. Versterking van dit fundament van het beroepsonderwijs heeft daarom nu en in de komende jaren prioriteit. Vernieuwing en toerusting van het vmbo staan dus hoog op de agenda van onderwijsveld, overheid en sociale partners.

Met de invoering van het vmbo vindt er een vernieuwing plaats waarvan een kwaliteitsimpuls uitgaat welke voor vermindering van de uitval moet zorgen en verbeterde kwalificaties. In deze kabinetsperiode zijn extra investeringen in incidentele en structurele zin beschikbaar gekomen voor het vmbo.

Het vmbo moet flexibel georganiseerd worden waarin voor leerlingen verschillende leerroutes mogelijk zijn die adequaat voorbereiden op de beroepskwalificerende leerwegen in het mbo. Daarvoor is een innovatieve, meer op de kenmerken van het beroepsonderwijs toegesneden pedagogiek nodig waarin theorie en praktijk in een activerende zin worden aangeboden in combinaties van binnen- en buitenschools leren. Die pedagogiek en didactiek moet het vmbo in positieve zin positioneren en onderscheiden van het cognitief georiënteerde algemeen vormend onderwijs. De introductie van leerwerktrajecten kunnen in een dergelijke ontwikkeling passen en zijn bedoeld als kwaliteitsimpuls voor de leerprocessen binnen het vmbo. Scholen kunnen met leerwerktrajecten de basisberoepsgerichte leerweg flexibel (smal-breed) invullen en daarmee aantrekkelijk maatwerk bieden aan bepaalde categorieën leerlingen. Door de werkplek als krachtige en volwaardige leeromgeving een duidelijke plaats te geven in het vmbo ontstaan er meer kansen voor de ontwikkeling van een praktijkgerichte didactiek.

De overheid is en blijft verantwoordelijk voor een adequate inrichting en structuur van het onderwijs aan leerplichtige leerlingen. Overheid en sociale partners hebben daarenboven als doelstelling geformuleerd dat iedereen ten minste het niveau van een startkwalificatie (mbo niveau 2) behaalt. Met het behalen van minimaal een startkwalificatie wordt de weerbaarheid van jongeren op de huidige en toekomstige arbeidsmarkt vergroot. Buiten dat heeft een startkwalificatie nog een tweeledige functie: allereerst is het voor jongeren een toegangsbewijs tot verdere (beroeps- of bedrijfs-) opleidingen en ten tweede geeft het een richtsnoer aan jongeren en scholen met doelstellingen op een herkenbaar niveau. De introductie van leer-werktrajecten draagt bij aan het behalen van een startkwalificatie door meer leerlingen en daarmee aan kwalificatiewinst in de beroepskolom. Daarnaast versterken leer-werktrajecten de samenwerking tussen vmbo, bedrijfsleven en bve-instellingen én de vormgeving van doorlopende leerroutes vmbo-mbo.

De introductie van leer-werktrajecten speelt zich af binnen de context van de versterking van de samenwerking tussen vmbo-scholen en het regionale bedrijfsleven. Die samenwerking zal een positieve invloed hebben op de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het vmbo. In het kader van het actieprogramma vmbo - waarin het stimuleren van die samenwerking een van de centrale thema's is - is door de overheid in samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven, een impulsprogramma in uitvoering. Naast vernieuwing in de sfeer van de inrichting en organisatie van leerprocessen bevat dit programma regionale projecten waarin de samenwerking met het regionale bedrijfsleven centraal staat. Het impulsprogramma is daarmee ook een belangrijke stimulans voor de samenwerking tussen vmbo-scholen en bedrijven in het kader van leerwerktrajecten. Leer-werktrajecten kunnen het vmbo als partner voor het bedrijfsleven aantrekkelijker maken. De kruisbestuiving die plaatsvindt tussen het binnen- en buitenschools leren zal stimulerend werken op andere aspecten van samenwerking zoals docentenstages, zij-instroom, kennisuitwisseling en kennisontwikkeling.

Randvoorwaarden

De direct betrokken partijen in de regio, zoals school, ouders, leerlingen, bedrijven en landelijke organen, dienen de komende schooljaren op essentiële onderdelen gezamenlijk vorm te geven aan leer-werktrajecten. De introductie van leer-werktrajecten in het vmbo krijgt in eerste instantie gestalte in de regionale context waarbij invulling gegeven zal worden aan thema's als: welke leerlingen worden toegeleid naar leer-werktrajecten, voor welke opleidingen, welke bedrijven stellen onder welke kwaliteitsvoorwaarden leerwerkplekken beschikbaar en is er sprake van een stage of leer-arbeidsovereenkomst.

Leer-werktrajecten kennen met andere woorden naar hun aard en inrichting een aantal vrijheidsgraden die binnen de samenwerking ingevuld moet worden. Dat legt een extra verantwoordelijkheid bij de regionale partijen om met de geboden uitvoeringsruimte zorgvuldig en op een maatschappelijk verantwoorde wijze om te gaan. Tegen die achtergrond is de betrokkenheid en inzet van de sociale partners bij een zorgvuldig invoeringsproces cruciaal. Hun bestuurlijke betrokkenheid en kennis van het beroepenveld en organisatievormen vergroot de kans op maatwerk voor jongeren.

Het ondersteunen van bedrijven waar leer-werktrajecten worden uitgevoerd door de overheid met fiscale maatregelen is een noodzakelijke voorwaarde om leer-werktrajecten tot een succes te maken en een goede begeleiding van leerlingen op de werkplek te realiseren. Het betreft de inzet van de leer-werkmeester met betrekking tot een stage-overeenkomst én de toepassing van een fiscale systematiek in overeenstemming met die van de bve-sector als sprake is van een leer-werkleerling met een arbeidsovereenkomst.

Het kabinet stelt ingaande 1 oktober 2002 een fiscale tegemoetkoming (afdrachtskorting WVA) beschikbaar aan werkgevers die leer-werkplekken realiseren voor vmbo-leerlingen, overigens op basis van afgesloten leer-werkovereenkomsten. Partijen spreken af dat vóór 1 april 2002 de concrete invulling van deze fiscale faciliteit is vastgesteld.

Voor het gehele invoeringsproces zijn tevens de volgende randvoorwaarden vastgesteld:

Kwaliteitsborging door de school

- De inrichting van leer-werktrajecten zal geschieden overeenkomstig de eisen gesteld in de beleidsregel 'leer-werktrajecten basisberoepsgerichte leerweg vmbo'. Speciale nadruk ligt op de nominatie- en kwalificatieprocedure ter verkrijging van een leer-werktrajectlicentie die de kwaliteitsborging van de vmbo-school regardeert. Bovendien heeft de school een samenwerkingsovereenkomst met een bve-instelling waarin ten minste afspraken zijn vastgelegd over de verwante doorstroom van leerlingen met een diploma leer-werktraject/basisberoepsgerichte leerweg op niveau 2 én de niet verwante doorstroom waarbij leerlingen met een maatwerktraject een startkwalificatie kunnen behalen.

Kwaliteitsborging van het leerbedrijf

- De kwaliteitsborging van leerbedrijven zal plaatsvinden op basis van accreditatie door de landelijke organen beroepsonderwijs. Daartoe zal een contract worden overeengekomen tussen de landelijke organen en de staatssecretaris. In dit contract zal in elk geval opgenomen worden dat de landelijk organen voor wat betreft de accreditatie, maatwerk leveren door aanvullende criteria te hanteren voor bedrijven die vmbo-leerwerkplekken willen aanbieden.

Taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen school en leerbedrijf

- Vmbo-scholen zijn verantwoordelijk voor zowel het binnenschoolse als het buitenschoolse gedeelte van leer-werktrajecten. Voor de invulling van het buitenschoolse gedeelte zullen scholen samenwerking zoeken met leerbedrijven. Logischerwijze beslist het leerbedrijf of er daadwerkelijk een leer-werkplek beschikbaar wordt gesteld.
- School en leerbedrijf dragen zorg voor afstemming van de binnen- en buitenschoolse onderwijsomgevingen indachtig de eigen verantwoordelijkheid van het landelijk orgaan beroepsonderwijs voor de kwaliteitsborging van de leerplek.
- Vmbo-scholen zijn eindverantwoordelijk voor de overall kwaliteit van leer-werktrajecten waar het de begeleiding van leerlingen zowel in de school als in de praktijk betreft.
- Vmbo-scholen zorgen voor een adequate voorlichting aan bedrijven over leer-werktrajecten.

Kwaliteitsborging door de overheid

- Om uitvoering te geven aan kwalitatief hoogstaande leer-werktrajecten draagt de staatssecretaris zorg voor een adequaat bekostigingsarrangement met vmbo-scholen en landelijke organen beroepsonderwijs;
- De uitvoering van de leerwerk-trajecten zal met een monitor leer-werktrajecten periodiek gevolgd worden. De monitor zal in elk geval gegevens opleveren over de voorlichting over én de kwaliteit en borging van leer-werktrajecten in de school en het leerbedrijf. Tevens worden inzake de leer-werktrajecten gegevens verzameld over: 1. de doorstroom van leerlingen naar het Roc en de kwalificatiewinst in het gebied van de startkwalificatie (rendement), 2. de overall kwaliteit van de leerlingbegeleiding op school en in de praktijk;
- De overheid behoudt de verantwoordelijkheid voor het geheel van de invoering van leer-werktrajecten.

Partijen spreken verder af om gezamenlijk de volgende activiteiten te bevorderen:

- gezamenlijk opzetten van een voorlichtingscampagne voor bedrijven, branches en bedrijfstakken over de vele aspecten van leer-werktrajecten;
- intensiveren van de samenwerking tussen vmbo en bedrijven;
- verstrekken van voorlichting aan branches, bedrijfstakken en individuele bedrijven;
- uitvoering geven aan de monitor van het uitvoeringsproces leer-werktrajecten, waarbij in het bijzonder het effect op de preventie van voortijdig schoolverlaten wordt belicht;
- vorming van een contactgroep die de invoering van leer-werktrajecten nauwlettend volgt en functioneert als een platform voor informatie-uitwisseling

De afspraken gelden voor de duur van de invoering van leer-werktrajecten in de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(drs. K.Y.I.J. Adelmund)

MKB

(drs. J. de Boer)

FNV

(dhr. H.T. van der Kolk)

VNO/NCW

(mr. J.H. Schraven)

CNV Bedrijvenbond

(dhr. D. Terpstra)